

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (wielka izba)

z dnia 29 lipca 2019 r. *

Odesłanie prejudycjalne – Prawo autorskie i prawa pokrewne – Dyrektywa 2001/29/WE – Społeczeństwo informacyjne – Harmonizacja niektórych aspektów prawa autorskiego i praw pokrewnych – Próbkowanie (*sampling*) – Artykuł 2 lit. c) – Producenci fonogramów – Prawo do zwielokrotniania – Zwielokrotnianie „częściowe” – Artykuł 5 ust. 2 i 3 – Wyjątki i ograniczenia – Zakres – Artykuł 5 ust. 3 lit. d) – Cytowanie – Dyrektywa 2006/115/WE – Artykuł 9 ust. 1 lit. b) – Prawo do rozpowszechniania – Prawa podstawowe – Karta praw podstawowych Unii Europejskiej – Artykuł 13 – Wolność sztuki

W sprawie C-476/17

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Bundesgerichtshof (federalny trybunał sprawiedliwości, Niemcy) postanowieniem z dnia 1 czerwca 2017 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 4 sierpnia 2017 r., w postępowaniu:

Pelham GmbH,

Moses Pelham,

Martin Haas

przeciwko

Ralfowi Hütterowi,

Florianowi Schneiderowi-Eslebenowi

TRYBUNAŁ (wielka izba),

w składzie: K. Lenaerts, prezes, A. Arabadjiev, M. Vilaras, T. von Danwitz, C. Toader, F. Biltgen i C. Lycourgos, prezesi izb, E. Juhász, M. Ilešič (sprawozdawca), L. Bay Larsen i S. Rodin, sędziowie,

rzecznik generalny: M. Szpunar,

sekretarz: R. Šereš, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 3 lipca 2018 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

– w imieniu Pelham GmbH, M. Pelhama oraz M. Haasa przez A. Waltera, Rechtsanwalt,

* Język postępowania: niemiecki.

- w imieniu R. Hüttera oraz F. Schneidera-Eslebena przez U. Hundt-Neumann oraz H. Lindhorsta, Rechtsanwälte,
- w imieniu rządu niemieckiego przez T. Henzego, M. Hellmanna oraz J. Techerta, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu francuskiego przez D. Colasa, D. Segoina oraz E. Armoët, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu Zjednoczonego Królestwa przez Z. Lavery oraz D. Robertsona, działających w charakterze pełnomocników, wspieranych przez N. Saundersa, barrister,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez T. Scharfa oraz J. Samnaddę, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 12 grudnia 2018 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 2 lit. c) i art. 5 ust. 3 lit. d) dyrektywy 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym (Dz.U. 2001, L 167, s. 10) oraz art. 9 ust. 1 lit. b) i art. 10 ust. 2 akapit pierwszy dyrektywy 2006/115/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. w sprawie prawa najmu i użyczenia oraz niektórych praw pokrewnych prawu autorskiemu w zakresie własności intelektualnej (Dz.U. 2006, L 376, s. 28).
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy spółką Pelham (zwaną dalej „spółką Pelham”) oraz M. Pelhamem i M. Haasem (łącznie zwanymi dalej „Pelham”) a R. Hütterem i F. Schneiderem-Eslebenem (zwanymi dalej „Hütterem i in.”) w przedmiocie wykorzystania w ramach nagrania utworu muzycznego „Nur mir”, skomponowanego przez T. Pelhama i M. Haasa i wyprodukowanego przez spółkę Pelham, trwającej blisko dwie sekundy sekwencji rytmicznej pobranej z fonogramu zespołu muzycznego Kraftwerk, której członkami są Hütter i in.

Ramy prawne

Prawo międzynarodowe

- 3 Artykuł 1 Konwencji o ochronie producentów nagrań fonograficznych przed nieupoważnionym powielaniem ich nagrań fonograficznych, podpisanej w Genewie w dniu 29 października 1971 r. (zwanej dalej „konwencją genewską”), ma następujące brzmienie:

„Na użytek niniejszej [konwencji] stosuje się następujące definicje:

- a) »fonogram« – wyłącznie dźwiękowe utrwalenie dźwięków danego wykonania lub innych dźwięków;
- b) »producent fonogramu« – osoba fizyczna lub prawna, która jako pierwsza utrwaliła dźwięki danego wykonania lub inne dźwięki;

- c) »kopia« – nośnik zawierający dźwięki pobrane bezpośrednio lub pośrednio z fonogramu, obejmujący całość lub istotną część dźwięków utrwalonych w tym fonogramie;
- d) »publiczne rozpowszechnianie« – każdy akt, którego przedmiotem jest oferowanie kopii, bezpośrednio lub pośrednio, ogólnie odbiorcom lub jakiegokolwiek ich części”.

4 Artykuł 2 tej konwencji stanowi:

„Każde umawiające się państwo zobowiązuje się chronić producentów fonogramów będących obywatelami innych umawiających się państw przed produkcją kopii bez zgody producenta i przed przywozem takich kopii, w przypadku gdy produkcja lub przywóz odbywa się w celu publicznego rozpowszechniania, a także przed publicznym rozpowszechnianiem tych kopii”.

Prawo Unii

Dyrektywa 2001/29

5 Motywy 3, 4, 6, 7, 9, 10, 31 i 32 dyrektywy 2001/29 mają następujące brzmienie:

„(3) Planowana harmonizacja przyczyni się do wprowadzenia w życie czterech wolności rynku wewnętrznego i dotyczy zgodności z podstawowymi zasadami prawa, a w szczególności prawa własności, włączając [w to] własność intelektualną oraz wolność słowa i interes publiczny.

(4) Zharmonizowane ramy prawne w zakresie praw autorskich i pokrewnych, poprawiając pewność prawną, a zarazem zapewniając wysoki poziom ochrony własności intelektualnej, sprzyjają poważnym inwestycjom w twórcze i nowatorskie działania, a w szczególności w infrastrukturę sieci i prowadzą do wzrostu i większej konkurencyjności przemysłu europejskiego, i to zarówno w obszarze dostarczenia treści, jak i technologii informatycznych, a w bardziej ogólny sposób, w wielu obszarach przemysłu i kultury. Zapewni to ochronę istniejących i zachęci do tworzenia nowych miejsc pracy.

[...]

(6) Bez harmonizacji na szczeblu Wspólnoty procesy legislacyjne na poziomie krajowym, już zapoczątkowane przez wiele państw członkowskich, aby sprostać wyzwaniom technologicznym, mogłyby pociągnąć za sobą powstanie istotnych różnic w dziedzinie ochrony, a w związku z tym stworzyć ograniczenia dla swobodnego przepływu usług i towarów zawierających elementy objęte własnością intelektualną lub opierających się na takich elementach, co spowodowałoby ponowny podział rynku wewnętrznego i niespójności natury legislacyjnej. Wpływ tych różnic w zakresie ustawodawstwa i niepewności prawa stanie się bardziej odczuwalny wraz z rozwojem społeczeństwa informacyjnego, w którym już teraz znacznie nasiliło się transgraniczne wykorzystywanie własności intelektualnej. Rozwój ten musi być kontynuowany. Znaczne różnice prawne i niepewności w odniesieniu do ochrony prawnej mogą ograniczyć uzyskanie korzyści dla nowych produktów i usług chronionych przez prawo autorskie i prawa pokrewne.

(7) Dlatego istniejące ramy prawa wspólnotowego odnoszące się do ochrony praw autorskich i pokrewnych powinny zostać dostosowane i uzupełnione w takim stopniu, jaki jest konieczny dla prawidłowego funkcjonowania rynku wewnętrznego. W tym celu należy dostosować przepisy krajowe w zakresie praw autorskich i pokrewnych, które są zróżnicowane w poszczególnych państwach członkowskich lub powodują niepewność prawną utrudniającą sprawne funkcjonowanie rynku wewnętrznego i prawidłowy rozwój społeczeństwa informacyjnego

w Europie oraz należy unikać niezgodnych reakcji krajowych na rozwój technologiczny, natomiast nie należy usuwać lub zapobiegać powstawaniu różnic, które nie naruszają funkcjonowania rynku wewnętrznego.

[...]

(9) Wszelka harmonizacja praw autorskich i pokrewnych opiera się na wysokim poziomie ochrony, odkąd [ponieważ] prawa te mają zasadnicze znaczenie dla twórczości intelektualnej. Ich ochrona zapewnia utrzymanie i rozwój kreatywności w interesie autorów, artystów wykonawców, producentów, konsumentów, kultury i gospodarki, jak również szerokiej [szeroko rozumianej] publiczności [...].

(10) Autorzy i artyści wykonawcy, aby móc kontynuować swoją twórczą i artystyczną pracę, muszą otrzymywać stosowne wynagrodzenie za korzystanie z ich utworów, tak samo jak producenci, aby móc finansować tę pracę. Wytworzenie produktów takich jak fonogramy, filmy lub produkty multimedialne oraz takie usługi, jak usługi »na żądanie«, wymagają znacznych nakładów inwestycyjnych. Dla zagwarantowania takiego wynagrodzenia i uzyskania zadowalającego przychodu z tych inwestycji konieczna jest właściwa ochrona prawa własności intelektualnej.

[...]

(31) Należy zabezpieczyć właściwą równowagę praw i interesów między różnymi kategoriami podmiotów praw autorskich, jak również między nimi a użytkownikami przedmiotów objętych ochroną. Istniejące wyjątki i ograniczenia praw, takie jak przewidziane zostały przez państwa członkowskie, należy ponownie rozpatrzyć z uwzględnieniem nowego środowiska elektronicznego [...]. Dla zapewnienia prawidłowego funkcjonowania rynku wewnętrznego wyjątki te i ograniczenia należy określić w bardziej jednolity sposób. Stopień harmonizacji tych wyjątków powinien być oparty na ich wpływie na prawidłowe funkcjonowanie rynku wewnętrznego.

(32) Niniejsza dyrektywa zawiera wyczerpujące wyliczenie wyjątków i ograniczeń dla prawa do zwielokrotniania i prawa do publicznego udostępniania utworu. Niektóre wyjątki lub ograniczenia odnoszą się jedynie do prawa do zwielokrotniania, jeżeli jest to właściwe. Lista w należyty sposób uwzględnia różnorodność tradycji prawnych państw członkowskich, a jednocześnie ma za zadanie zapewnić [prawidłowe] funkcjonowanie rynku wewnętrznego. Państwa członkowskie powinny w sposób spójny stosować te wyjątki i ograniczenia, co zostanie ustalone podczas oceniania wdrożenia przepisów w przyszłości”.

6 Artykuł 2 dyrektywy 2001/29, zatytułowany „Prawo do zwielokrotniania utworu”, stanowi:

„Państwa członkowskie przewidują wyłączne prawo do zezwalania [na zwielokrotnianie] lub zabraniać bezpośredniego lub pośredniego, tymczasowego lub stałego zwielokrotniania utworu, przy wykorzystaniu wszelkich środków i w jakiegokolwiek formie, w całości lub częściowo:

[...]

c) dla producentów fonogramów – w odniesieniu do ich fonogramów;

[...]”.

7 Artykuł 5 tej dyrektywy przewiduje wyjątki i ograniczenia w odniesieniu do praw określonych w art. 2–4 tej dyrektywy. Ów artykuł stanowi w ust. 3 i 5:

„3. Państwa członkowskie mogą przewidzieć wyjątki lub ograniczenia w odniesieniu do praw określonych w art. 2 i 3 w następujących przypadkach:

[...]

- d) cytowania do celów takich jak słowa krytyki lub recenzj[e], o ile dotyczy ono utworu lub innego przedmiotu objętego ochroną, który został już prawnie [zgodnie z prawem] podany do publicznej wiadomości, o ile zostanie podane źródło, łącznie z nazwiskiem autora, poza przypadkami, w których okaże się to niemożliwe, oraz o ile korzystanie [to] odbywa się zgodnie z uczciwymi praktykami i w rozmiarze usprawiedliwionym przez szczególny cel;

[...]

5. Wyjątki i ograniczenia przewidziane w ust. 1, 2, 3 i 4 powinny być stosowane tylko w niektórych szczególnych przypadkach, które nie naruszają normalnego wykorzystania dzieła lub innego przedmiotu objętego ochroną ani nie powodują nieuzasadnionej szkody dla [nie naruszają w nieuzasadniony sposób] uzasadnionych interesów podmiotów praw autorskich”.

Dyrektywa 2006/115

- 8 Motywy 2, 5 i 7 dyrektywy 2006/115 mają następujące brzmienie:

„(2) Najem i użyczenie chronionych prawem autorskim utworów oraz przedmiotów praw pokrewnych odgrywa coraz ważniejszą rolę, w szczególności w odniesieniu do twórców, wykonawców, a także producentów fonogramów i filmów. Wzrastające zagrożenie stanowi piractwo.

[...]

- (5) W celu umożliwienia wykonywania działalności twórcom i wykonawcom konieczne są dla nich stosowne dochody stanowiące podstawę dla dalszej pracy twórczej i artystycznej, a inwestycje konieczne w szczególności w przypadku producentów fonogramów i filmów są szczególnie wysokie i ryzykowne. Możliwość zapewnienia tego rodzaju dochodów oraz zwrócenia się tego typu inwestycji może być efektywnie zagwarantowana jedynie poprzez stosowną ochronę prawną każdego zainteresowanego właściciela [podmiotu] praw.

[...]

- (7) Zbliżenie ustawodawstw państw członkowskich powinno odbywać się w taki sposób, aby nie stały one w sprzeczności z umowami międzynarodowymi, na których oparte są w wielu państwach członkowskich prawa autorskie i prawa pokrewne”.

- 9 Artykuł 1 tej dyrektywy, zatytułowany „Przedmiot harmonizacji”, stanowi w ust. 1:

„Zgodnie z przepisami niniejszego rozdziału państwa członkowskie ustanawiają, z zastrzeżeniem art. 6, prawo zezwalające lub zakazujące najmu i użyczenia oryginałów i egzemplarzy powielonych utworów chronionych prawem autorskim oraz innych przedmiotów ochrony określonych w art. 3 ust. 1”.

- 10 Artykuł 9 omawianej dyrektywy, zatytułowany „Prawo rozpowszechniania”, w ust. 1 stanowi:

„Państwa członkowskie ustanawiają wyłączne prawo udostępniania przedmiotów ochrony określonych w lit. a)–d) i ich kopii w drodze sprzedaży lub w inny sposób (zwane dalej »prawem rozpowszechniania«) na rzecz:

[...]

- b) producentów fonogramów w stosunku do ich fonogramów;

[...]”.

- 11 Artykuł 10 ust. 2 akapit pierwszy dyrektywy 2006/115 ma następujące brzmienie:

„[...] każde państwo członkowskie może ustanowić tego samego rodzaju ograniczenia w zakresie ochrony [artystów] wykonawców, producentów fonogramów, organizacji nadawczych i producentów pierwszych zapisów filmów, jakie przewidziane są dla ochrony prawa autorskiego w zakresie utworów literackich i artystycznych”.

Prawo niemieckie

- 12 Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte – Urheberrechtsgesetz (ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych) z dnia 9 września 1965 r. (BGBl. 1965 I, s. 1273, zwana dalej „UrhG”) w art. 24 stanowi:

„1. Utwór samoistny, który został stworzony poprzez swobodne wykorzystanie utworu innej osoby, może zostać opublikowany i wykorzystywany bez zezwolenia autora wykorzystanego utworu.

2. Ustęp 1 nie ma zastosowania do wykorzystywania utworu muzycznego w taki sposób, że melodia pochodząca z jednego utworu stanowi w sposób czytelny podstawę nowego utworu”.

- 13 Artykuł 85 ust. 1 lit. UrhG, który transponuje art. 2 lit. c) dyrektywy 2001/29 i art. 9 dyrektywy 2006/115, przewiduje w zdaniu pierwszym przypadki pierwszy i drugi, że producent fonogramu ma wyłączne prawo do zwielokrotniania i rozpowszechniania fonogramu.

Spór w postępowaniu głównym i pytanie prejudycjalne

- 14 Hütter i in. są członkami zespołu muzycznego Kraftwerk. W 1977 r. zespół ten opublikował fonogram zawierający utwór muzyczny „Metall auf Metall”.
- 15 Moses Pelham i Martin Haas są kompozytorami utworu muzycznego „Nur mir”, który ukazał się na fonogramach wyprodukowanych w 1997 r. przez spółkę Pelham.
- 16 Hütter i in. twierdzą, że Pelham skopiowała, w postaci cyfrowej, trwającą w przybliżeniu dwie sekundy próbkę (sample) sekwencji rytmicznej utworu muzycznego „Metall auf Metall” i włączyła tę próbkę w postaci kolejnych powtórzeń do utworu muzycznego „Nur mir”, mimo że miała możliwość samodzielnego zagrania wspomnianej sekwencji.
- 17 Hütter i in. podnoszą tytułem żądania głównego, że Pelham naruszyła prawo pokrewne prawu autorskiemu, które przysługuje im jako producentowi fonogramów. Tytułem żądania ewentualnego twierdzą, że zostało naruszone prawo własności intelektualnej, które przysługuje im jako artystom wykonawcom, oraz prawo autorskie R. Hüttera do utworu muzycznego. Tytułem dalszego żądania ewentualnego podnoszą, że Pelham naruszyła prawo konkurencji.
- 18 Hütter i in. wnieśli skargę do Landgericht Hamburg (sądu okręgowego w Hamburgu, Niemcy) i zażądali zaprzestania naruszenia, przyznania im odszkodowania, przekazania informacji i przekazania fonogramów w celu ich zniszczenia.
- 19 Sąd ten uwzględnił tę skargę, a apelacja wniesiona przez Pelham do Oberlandesgericht Hamburg (wyższego sądu okręgowego w Hamburgu, Niemcy) została oddalona. W wyniku skargi rewizyjnej wniesionej przez Pelham do Bundesgerichtshof (federalnego trybunału sprawiedliwości, Niemcy) wyrok wydany przez Oberlandesgericht Hamburg (wyższy sąd okręgowy w Hamburgu) został

uchylony, a sprawa została przekazana temu sądowi do ponownego rozpoznania. Wspomniany sąd ponownie oddalił apelację wniesioną przez Pelham. Wyrokiem z dnia 13 grudnia 2012 r. Bundesgerichtshof (federalny trybunał sprawiedliwości) oddalił nową skargę rewizyjną wniesioną przez Pelham. Ten ostatni wyrok został uchylony przez Bundesverfassungsgericht (federalny trybunał konstytucyjny, Niemcy), który przekazał sprawę do ponownego rozpoznania przez sąd odsyłający.

- 20 Sąd odsyłający zauważa, że powodzenie postępowania rewizyjnego zależy od wykładni art. 2 lit. c) i art. 5 ust. 3 lit. d) dyrektywy 2001/29, a także art. 9 ust. 1 lit. b) i art. 10 ust. 2 dyrektywy 2006/115.
- 21 W pierwszej kolejności należałoby ustalić, czy Pelham, wykorzystując nagranie dźwiękowe Hütterera i in. przy realizacji własnego fonogramu, naruszyła wyłączne prawo tych ostatnich do zwielokrotniania i rozpowszechniania fonogramu, na którym znajduje się utwór „Metall auf Metall”, które to prawo przewidziane jest w art. 85 ust. 1 UrhG, który transponuje art. 2 lit. c) dyrektywy 2001/29, a także art. 9 dyrektywy 2006/115. W szczególności należałoby ustalić, czy takie naruszenie może zostać stwierdzone, w przypadku gdy – tak jak w niniejszej sprawie – dwie sekundy sekwencji rytmicznej pochodzące z fonogramu zostają przeniesione na inny fonogram, oraz czy ten ostatni stanowi kopię innego fonogramu w rozumieniu art. 9 ust. 1 lit. b) dyrektywy 2006/115.
- 22 W drugiej kolejności, w przypadku stwierdzenia takiego naruszenia prawa producenta fonogramów, powstaje pytanie, czy Pelham może powoływać się na przewidziane w art. 24 ust. 1 UrhG „prawo do swobodnego wykorzystywania”, mające zastosowanie przez analogię do prawa producenta fonogramów, zgodnie z którym utwór samoistny, który został stworzony poprzez swobodne wykorzystanie utworu innej osoby, może zostać opublikowany i wykorzystywany bez zezwolenia autora wykorzystanego utworu. Sąd odsyłający wskazuje w tym kontekście, że przepis taki nie ma wyraźnego odpowiednika w prawie Unii, i zastanawia się nad zgodnością tego przepisu z tym prawem, biorąc pod uwagę okoliczność, że wspomniany przepis ogranicza zakres ochrony wyłącznego prawa producenta fonogramów do zwielokrotniania i rozpowszechniania jego fonogramu.
- 23 W trzeciej kolejności – przewidziane w prawie krajowym wyjątki i ograniczenia odnoszące się do prawa do zwielokrotniania, o którym mowa w art. 2 lit. c) dyrektywy 2001/29, i do prawa do rozpowszechniania, o którym mowa w art. 9 ust. 1 lit. b) dyrektywy 2006/115, opierają się na art. 5 ust. 3 dyrektywy 2001/29 i na art. 10 ust. 2 akapit pierwszy dyrektywy 2006/115. Tymczasem sąd odsyłający wyraża wątpliwości co do wykładni tych przepisów w okolicznościach takich jak rozpatrywane w postępowaniu głównym.
- 24 W czwartej kolejności sąd odsyłający wskazuje, że odpowiednie przepisy prawa Unii należy interpretować i stosować w świetle praw podstawowych gwarantowanych przez Kartę praw podstawowych Unii Europejskiej (zwaną dalej „kartą”). W tym kontekście zastanawia się on, czy państwa członkowskie posiadają zakres swobody w ramach transpozycji do prawa krajowego art. 2 lit. c) i art. 5 ust. 2 i 3 dyrektywy 2001/29, a także art. 9 ust. 1 lit. b) i art. 10 ust. 2 akapit pierwszy dyrektywy 2006/115. Sąd odsyłający wskazuje bowiem, że zgodnie z orzecznictwem Bundesverfassungsgericht (federalnego trybunału konstytucyjnego) przepisy prawa krajowego, które transponują dyrektywę Unii Europejskiej, nie powinny być oceniane zasadniczo w świetle praw podstawowych gwarantowanych przez Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland (ustawę zasadniczą Republiki Federalnej Niemiec) z dnia 23 maja 1949 r. (BGBl. 1949 I, s. 1), lecz wyłącznie w świetle praw podstawowych gwarantowanych przez prawo Unii, skoro dyrektywa ta nie pozostawia państwom członkowskim żadnego zakresu swobody w odniesieniu do jej transpozycji. Sąd ten ma ponadto wątpliwości co do wykładni wspomnianych praw podstawowych w okolicznościach takich jak rozpatrywane w postępowaniu głównym.

25 W tych okolicznościach Bundesgerichtshof (federalny trybunał sprawiedliwości) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

- „1) Czy dochodzi do naruszenia wyłącznego prawa producenta fonogramów do zwielokrotniania jego fonogramu na podstawie art. 2 lit. c) dyrektywy [2001/29], gdy z jego fonogramu zostały pobrane minimalne urywki dźwiękowe, które zostały przeniesione do innego fonogramu?
- 2) Czy fonogram, który zawiera przeniesione z innego fonogramu minimalne urywki dźwiękowe, stanowi kopię innego fonogramu w rozumieniu art. 9 ust. 1 lit. b) dyrektywy [2006/115]?
- 3) Czy państwa członkowskie mogą ustanowić przepis – taki jak art. 24 ust. 1 [UrhG] – który precyzuje, że zakres ochrony wyłącznego prawa producenta fonogramów do zwielokrotniania [art. 2 lit. c) dyrektywy 2001/29] i rozpowszechniania [art. 9 ust. 1 lit. b) dyrektywy 2006/115] jego fonogramu jest ograniczony w swej istocie w taki sposób, że samodzielny utwór stworzony poprzez swobodne wykorzystanie jego fonogramu może być przedmiotem eksploatacji bez jego zgody?
- 4) Czy utwór lub inny przedmiot ochrony w rozumieniu art. 5 ust. 3 lit. d) dyrektywy [2001/29] jest używany dla celów cytowania, gdy nie jest rozpoznawalne, że został wykorzystany cudzy utwór lub inny przedmiot ochrony?
- 5) Czy przepisy prawa Unii dotyczące prawa producenta fonogramów do zwielokrotniania i rozpowszechniania [art. 2 lit. c) dyrektywy 2001/29 i art. 9 ust. 1 lit. b) dyrektywy 2006/115] oraz wyjątków lub ograniczeń odnoszących się do tych praw (art. 5 ust. 2 i 3 dyrektywy 2001/29 i art. 10 ust. 2 akapit pierwszy dyrektywy 2006/115) pozostawiają zakres swobody w ramach ich transpozycji do prawa krajowego?
- 6) W jaki sposób przy określaniu zakresu ochrony wyłącznego prawa producenta fonogramów do zwielokrotniania [art. 2 lit. c) dyrektywy 2001/29] i rozpowszechniania [art. 9 ust. 1 lit. b) dyrektywy 2006/115] jego fonogramu oraz zakresu wyjątków lub ograniczeń odnoszących się do tych praw (art. 5 ust. 2 i 3 dyrektywy 2001/29 i art. 10 ust. 2 akapit pierwszy dyrektywy 2006/115) należy uwzględnić prawa podstawowe wynikające z [karty]?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytań pierwszego i szóstego

- 26 Poprzez pytania pierwsze i szóste, które należy zbadać łącznie, sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy art. 2 lit. c) dyrektywy 2001/29 należy, w świetle karty, interpretować w ten sposób, że wyłączone prawo przyznane producentowi fonogramu do zezwalania na zwielokrotnianie lub zakazywania zwielokrotniania jego fonogramu umożliwia mu sprzeciwianie się pobraniu przez osobę trzecią próbki dźwiękowej, nawet bardzo krótkiej, fonogramu do celów włączenia tej próbki do innego fonogramu.
- 27 Zgodnie z art. 2 lit. c) dyrektywy 2001/29 państwa członkowskie przewidują wyłączne prawo do zezwalania na „bezpośrednie[...] lub pośrednie[...], tymczasowe[...] lub stałe[...] zwielokrotniani[e] utworu, przy wykorzystaniu wszelkich środków i w jakiejkolwiek formie, w całości lub częściowo” lub do zabrania takiego zwielokrotniania dla producentów fonogramów – w odniesieniu do ich fonogramów.
- 28 Dyrektywa 2001/29 nie definiuje pojęcia „zwielokrotniania [...] w całości lub częściowo” fonogramu w rozumieniu tego przepisu. Określenia znaczenia i zakresu tych słów należy w myśl utrwalonego orzecznictwa Trybunału dokonać zgodnie z ich zwykłym znaczeniem w języku potocznym, przy

jednoczesnym uwzględnieniu kontekstu, w którym zostały one użyte, i celów uregulowania, którego są częścią (wyrok z dnia 3 września 2014 r., Deckmyn i Vrijheidsfonds, C-201/13, EU:C:2014:2132, pkt 19 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 29 Z brzmienia art. 2 lit. c) dyrektywy 2001/29, przypomnianego w pkt 27 niniejszego wyroku, wynika, że zwielokrotnianie przez użytkownika próbki dźwiękowej, nawet bardzo krótkiej, fonogramu powinno w zasadzie zostać uznane za zwielokrotnienie „w części” tego fonogramu w rozumieniu wspomnianego przepisu, a zatem zwielokrotnianie takie wchodzi w zakres przyznanego przez nią producentowi takiego fonogramu prawa wyłącznego.
- 30 Ta literalna wykładnia art. 2 lit. c) dyrektywy 2001/29 jest zgodna, po pierwsze, z ogólnym celem tej dyrektywy, jakim jest – jak wynika z jej motywów 4, 9 i 10 – ustanowienie wysokiego poziomu ochrony praw autorskich i pokrewnych, a po drugie, z wyrażonym w tym samym motywie 10 szczególnym celem wyłącznego prawa producenta fonogramów, jakim jest ochrona inwestycji poczynionych przez producenta fonogramów. Jak bowiem przypomniano w tym motywie, inwestycje niezbędne do stworzenia produktów takich jak fonogramy są znaczące, tak że konieczne jest zapewnienie producentom tych fonogramów możliwości uzyskania zadowalającej stopy zwrotu.
- 31 Jednakże w przypadku gdy użytkownik, korzystając z wolności sztuki, pobiera próbkę fonogramu w celu jej wykorzystania w zmienionej i nierozpoznawalnej dla ucha postaci w nowym utworze, należy stwierdzić, że takie wykorzystanie nie stanowi „zwielokrotniania” w rozumieniu art. 2 lit. c) dyrektywy 2001/29.
- 32 W tym względzie należy przypomnieć, że z motywów 3 i 31 dyrektywy 2001/29 wynika, iż harmonizacja dokonana przez tę dyrektywę ma na celu utrzymanie, i to w szczególności w środowisku cyfrowym, właściwej równowagi między z jednej strony interesem podmiotów praw autorskich i praw pokrewnych, jaki mają one w ochronie ich prawa własności intelektualnej, która jest obecnie ustanowiona w art. 17 ust. 2 karty, a z drugiej strony ochroną interesów i praw podstawowych użytkowników przedmiotów objętych ochroną oraz interesu ogólnego (zob. podobnie wyrok z dnia 7 sierpnia 2018 r., Renckhoff, C-161/17, EU:C:2018:634, pkt 41).
- 33 Trybunał orzekł już, że z art. 17 ust. 2 karty ani z orzecznictwa Trybunału w żaden sposób nie wynika, by ustanowione w tym postanowieniu prawo własności intelektualnej było nienaruszalne i by w konsekwencji powinno było zostać objęte bezwzględną ochroną (wyroki: z dnia 24 listopada 2011 r., Scarlet Extended, C-70/10, EU:C:2011:771, pkt 43; z dnia 16 lutego 2012 r., SABAM, C-360/10, EU:C:2012:85, pkt 41; z dnia 27 marca 2014 r., UPC Telekabel Wien, C-314/12, EU:C:2014:192, pkt 61).
- 34 Należy bowiem wyważyć to prawo z innymi prawami podstawowymi, wśród których znajduje się zagwarantowana w art. 13 karty wolność sztuki, która – w zakresie, w jakim jest objęta swobodą wypowiedzi chronioną na mocy art. 11 karty i art. 10 ust. 1 europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, podpisanej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r. – pozwala uczestniczyć w publicznej wymianie informacji i idei kulturowych, politycznych i społecznych wszelkiego rodzaju (zob. podobnie wyroki ETPC: z dnia 24 maja 1988 r. w sprawie Müller i in. przeciwko Szwajcarii, CE:ECHR:1988:0524JUD001073784, § 27; z dnia 8 lipca 1999 r. w sprawie Karataş przeciwko Turcji, CE:ECHR:1999:0708JUD002316894, § 49).
- 35 W tym kontekście należy zauważyć, że technika „próbkowania” (*sampling*), która polega na tym, że użytkownik pobiera, najczęściej za pomocą sprzętu elektronicznego, próbkę fonogramu i wykorzystuje ją w celu stworzenia nowego utworu, stanowi formę wyrazu artystycznego, który objęty jest zakresem wolności sztuki, chronionej na mocy art. 13 karty.

- 36 W ramach korzystania z tej swobody użytkownik próbki dźwiękowej (sample) tworzący nowy utwór może być skłoniony do dokonania zmian w próbce pobranej z fonogramu do tego stopnia, że próbka ta nie będzie w takim utworze rozpoznawalna dla ucha.
- 37 Tymczasem uznanie, że próbka pobrana z fonogramu i wykorzystana w nowym utworze w zmienionej i nierozpoznawalnej dla ucha postaci do celów twórczości artystycznej stanowi „zwielokrotnienie” tego fonogramu w rozumieniu art. 2 lit. c) dyrektywy 2001/29, nie tylko byłoby sprzeczne ze zwykłym znaczeniem tego słowa w języku potocznym w rozumieniu orzecznictwa przypomnianego w pkt 28 niniejszego wyroku, lecz naruszałoby również przypomniany w pkt 32 tego wyroku wymóg zachowania właściwej równowagi.
- 38 W szczególności taka wykładnia umożliwiałaby producentowi fonogramów sprzeciwienie się w takim przypadku pobraniu przez osobę trzecią do celów twórczości artystycznej próbki dźwiękowej, choćby bardzo krótkiej, z jego fonogramu, podczas gdy takie pobranie nie naruszałoby możliwości uzyskania przez wspomnianego producenta zadowalającej stopy zwrotu z poczynionych przez niego inwestycji.
- 39 W świetle powyższych rozważań na pytania pierwsze i szóste należy odpowiedzieć, że art. 2 lit. c) dyrektywy 2001/29 w świetle karty należy interpretować w ten sposób, że przyznane w tym przepisie na rzecz producenta fonogramów wyłączne prawo do zezwalania na zwielokrotnianie lub zakazywania zwielokrotniania jego fonogramu umożliwia mu sprzeciwienie się wykorzystaniu przez osobę trzecią próbki dźwiękowej, nawet bardzo krótkiej, pobranej z jego fonogramu w celu włączenia tej próbki do innego fonogramu, chyba że próbka ta zostanie na nim zamieszczona w zmienionej i nierozpoznawalnej dla ucha postaci.

W przedmiocie pytania drugiego

- 40 Poprzez pytanie drugie sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 9 ust. 1 lit. b) dyrektywy 2006/115 należy interpretować w ten sposób, że fonogram zawierający próbki muzyczne przeniesione z innego fonogramu stanowi „kopię” tego fonogramu w rozumieniu tego przepisu.
- 41 Zgodnie z art. 9 ust. 1 lit. b) dyrektywy 2006/115 państwa członkowskie przewidują dla producentów fonogramów wyłączne prawo podawania do publicznej wiadomości ich fonogramów, w tym kopii, w drodze sprzedaży lub w inny sposób.
- 42 Ani art. 9 dyrektywy 2006/115, ani żaden inny przepis tej dyrektywy nie definiują pojęcia „kopii” w rozumieniu wspomnianego artykułu.
- 43 Pojęcie to należy zatem interpretować z uwzględnieniem kontekstu danego przepisu i celu rozpatrywanego uregulowania.
- 44 Należy przypomnieć, że przewidziane w art. 9 ust. 1 lit. b) dyrektywy 2006/115 przysługujące producentowi fonogramów wyłączne prawo rozpowszechniania ma na celu zapewnienie temu producentowi poprzez odpowiednią ochronę prawną jego praw własności intelektualnej możliwości dokonania amortyzacji nakładów inwestycyjnych poniesionych przez producenta na produkcję fonogramów, które mogą okazać się wyjątkowo wysokie i ryzykowne, jak wskazano w motywach 2 i 5 dyrektywy 2006/115.
- 45 W tym względzie z motywu 2 wynika, że ochrona przyznana producentowi fonogramów przez tę dyrektywę ma na celul w szczególności zwalczanie piractwa, czyli – jak wskazał rzecznik generalny w pkt 45 opinii – produkcji i rozpowszechniania wśród odbiorców podrobionych egzemplarzy fonogramów. Rozpowszechnianie takich egzemplarzy stanowi bowiem szczególnie poważne zagrożenie dla interesów producenta takich fonogramów, ponieważ może ono prowadzić do znacznego spadku osiąganych przez niego dochodów z udostępnienia tych fonogramów.

- 46 Tymczasem, jak zauważył rzecznik generalny w pkt 46 opinii, jedynie nośnik zawierający całość lub istotną część dźwięków utrwalonych na fonogramie, ze względu na jego właściwości, ma na celu zastąpienie jego legalnych egzemplarzy, w związku z czym może stanowić kopię tego fonogramu w rozumieniu art. 9 ust. 1 dyrektywy 2006/115.
- 47 Nie jest tak natomiast w przypadku nośnika, który nie zawiera całości lub istotnej części dźwięków utrwalonych na fonogramie, a ogranicza się do włączenia próbek muzycznych, w danym przypadku w zmienionej postaci, przeniesionych z tego fonogramu w celu stworzenia nowego i samoistnego utworu.
- 48 Taką wykładnię art. 9 ust. 1 lit. b) dyrektywy 2006/115, w świetle jej celu, potwierdza kontekst, w jaki wpisuje się uregulowanie, którego część stanowi ten przepis.
- 49 W tym względzie, jak stanowi motyw 7 dyrektywy 2006/115, dyrektywa ta ma na celu zbliżenie ustawodawstw państw członkowskich z poszanowaniem konwencji międzynarodowych, na których oparte są w wielu państwach członkowskich ustawodawstwa w zakresie praw autorskich i praw pokrewnych.
- 50 Wśród tych konwencji znajduje się konwencja genewska, która zgodnie ze swoją preambułą ma w szczególności na celu odpowiedzenie na rosnącą ekspansję bezprawnego zwielokrotniania fonogramów i na wynikające z tego naruszenie interesów producentów.
- 51 Konwencja ta zawiera w art. 2 postanowienie analogiczne do art. 9 ust. 1 lit. b) dyrektywy 2006/115, który w szczególności przewiduje, że producenci fonogramów są chronieni przed produkcją i publicznym rozpowszechnianiem „kopi” ich fonogramów wyprodukowanych bez ich zgody.
- 52 Zgodnie zaś z art. 1 lit. c) wspomnianej konwencji taka „kopia” stanowi nośnik zawierający dźwięki przeniesione bezpośrednio lub pośrednio z fonogramu, który zawiera „całość lub istotną część” dźwięków utrwalonych na tym fonogramie.
- 53 Wprawdzie postanowienia konwencji genewskiej nie stanowią części porządku prawnego Unii, ponieważ, po pierwsze, Unia nie jest stroną tej konwencji, a po drugie, nie można uznać, aby Unia wstąpiła w miejsce państw członkowskich w odniesieniu do dziedziny zastosowania tej konwencji, choćby tylko ze względu na fakt, iż nie wszystkie one są stroną wspomnianej konwencji (zob. analogicznie wyrok z dnia 15 marca 2012 r., SCF, C-135/10, EU:C:2012:140, pkt 41), niemniej jednak konwencja ta stanowi jedną z konwencji międzynarodowych, o których mowa w pkt 49 niniejszego wyroku, i przepisy dyrektywy 2006/115 należy zatem w miarę możliwości interpretować w świetle tej konwencji (zob. podobnie wyroki: z dnia 7 grudnia 2006 r., SGAE, C-306/05, EU:C:2006:764, pkt 35; z dnia 4 października 2011 r., Football Association Premier League i in., C-403/08 i C-429/08, EU:C:2011:631, pkt 189; a także z dnia 19 grudnia 2018 r., Syed, C-572/17, EU:C:2018:1033, pkt 20).
- 54 Z powyższego wynika, że należy stwierdzić, jak czyni to rzecznik generalny w pkt 46 i 47 opinii, że pojęcie „kopii” w rozumieniu art. 9 ust. 1 lit. b) dyrektywy 2006/115 należy interpretować w sposób spójny z tym samym pojęciem zawartym w art. 1 lit. c) i w art. 2 konwencji genewskiej.
- 55 W świetle powyższych rozważań na pytanie drugie należy odpowiedzieć, że art. 9 ust. 1 lit. b) dyrektywy 2006/115 należy interpretować w ten sposób, iż fonogram, który zawiera próbki muzyczne przeniesione z innego fonogramu, nie stanowi „kopii” tego fonogramu w rozumieniu tego przepisu, ponieważ nie obejmuje on całości lub istotnej części tego fonogramu.

W przedmiocie pytania trzeciego

- 56 Sąd odsyłający zauważa, że zgodnie z art. 24 ust. 1 UrhG, który przez analogię ma zastosowanie do prawa producenta fonogramów, samoistny utwór, który został stworzony poprzez wykorzystanie utworu innej osoby, może być używany i wykorzystywany bez zezwolenia autora wykorzystanego utworu. Uściśla on, że takie „prawo do swobodnego wykorzystywania” nie stanowi jako takie odstępstwa od prawa autorskiego, lecz oznacza raczej ograniczenie właściwe dla dziedziny ochrony tego prawa, oparte na idei, zgodnie z którą twórczość kulturalna nie może się rozwijać bez opierania się na wcześniejszym wkładzie innych twórców.
- 57 W tych okolicznościach i ze względu na to, że z odpowiedzi na pytanie drugie wynika, iż zwielokrotnienie takie jak to będące przedmiotem sporu w postępowaniu głównym nie jest objęte zakresem art. 9 ust. 1 lit. b) dyrektywy 2006/115, należy stwierdzić, że poprzez pytanie trzecie sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy państwo członkowskie może ustanowić w swoim prawie krajowym wyjątek lub ograniczenie w odniesieniu do przewidzianego w art. 2 lit. c) dyrektywy 2001/29 prawa producenta fonogramów inny niż wyjątki i ograniczenia przewidziane w art. 5 tej dyrektywy.
- 58 Jak wynika zarówno z uzasadnienia projektu dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym z dnia 10 grudnia 1997 r. [COM(97) 628 wersja ostateczna], jak i z motywu 32 dyrektywy 2001/29, lista wyjątków i ograniczeń ustanowionych w art. 5 tej dyrektywy ma charakter wyczerpujący, co również Trybunał wielokrotnie podkreślał (wyroki: z dnia 16 listopada 2016 r., Soulier i Doke, C-301/15, EU:C:2016:878, pkt 34; z dnia 7 sierpnia 2018 r., Renckhoff, C-161/17, EU:C:2018:634, pkt 16).
- 59 W tym względzie w pkt 32 niniejszego wyroku przypomniano, że harmonizacja dokonana przez tę dyrektywę ma na celu utrzymanie, i to w szczególności w środowisku cyfrowym, właściwej równowagi między z jednej strony interesem podmiotów praw autorskich i praw pokrewnych, jaki one mają w ochronie ich prawa własności intelektualnej, a z drugiej strony ochroną interesów i praw podstawowych użytkowników przedmiotów objętych ochroną oraz interesu ogólnego.
- 60 Tymczasem mechanizmy umożliwiające znalezienie właściwej równowagi między tymi różnymi prawami i interesami są zawarte w samej dyrektywie 2001/29, ponieważ przewiduje ona między innymi, po pierwsze, w art. 2–4, wyłączne prawa podmiotów praw autorskich, a po drugie, w art. 5, wyjątki i ograniczenia w odniesieniu do tych praw, które mogą, a nawet powinny zostać przetransponowane przez państwa członkowskie, przy czym mechanizmy te powinny jednak zostać skonkretyzowane przez krajowe środki transponujące tę dyrektywę, a także przez stosowanie tej dyrektywy przez organy krajowe (zob. podobnie wyrok z dnia 29 stycznia 2008 r., Promusicae, C-275/06, EU:C:2008:54, pkt 66 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 61 Trybunał wielokrotnie orzekał, że prawa podstawowe obecnie potwierdzone przez kartę, których przestrzeganie zapewnia Trybunał, opierają się na tradycjach konstytucyjnych wspólnych państwom członkowskim, a także na wytycznych znajdujących się w aktach międzynarodowych dotyczących ochrony prawa człowieka, przy tworzeniu których państwa członkowskie współpracowały lub do których przystąpiły (zob. podobnie wyrok z dnia 27 czerwca 2006 r., Parlament/Rada, C-540/03, EU:C:2006:429, pkt 35 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 62 Do sprawiedliwej równowagi, o której mowa w pkt 32 niniejszego wyroku, przyczynia się również art. 5 ust. 5 dyrektywy 2001/29, który wymaga, aby przewidziane w art. 5 ust. 1–4 tej dyrektywy wyjątki i ograniczenia były stosowane tylko w niektórych szczególnych przypadkach, które nie naruszają normalnego wykorzystania utworu lub innego przedmiotu objętego ochroną ani nie naruszają w nieuzasadniony sposób uzasadnionych interesów podmiotów prawa.

- 63 W tym kontekście zezwolenie każdemu państwu członkowskiemu, bez uwzględnienia przypomnianej w pkt 58 niniejszego wyroku wyraźnej woli prawodawcy Unii, na wprowadzenie odstępstw od wyłącznych praw autorskich, o których mowa w art. 2–4 dyrektywy 2001/29, poza wyjątkami i ograniczeniami przewidzianymi w sposób wyczerpujący w art. 5 tej dyrektywy, zagrażałoby skuteczności harmonizacji prawa autorskiego i praw pokrewnych realizowanej przez wspomnianą dyrektywę, jak również realizowanemu przez tę dyrektywę celu pewności prawa (wyrok z dnia 13 lutego 2014 r., Svensson i in., C-466/12, EU:C:2014:76, pkt 34, 35). Z motywów 31 tej dyrektywy wynika bowiem wyraźnie, że różnice istniejące w zakresie wyjątków i ograniczeń wobec niektórych zastrzeżonych czynności miały bezpośredni negatywny wpływ na funkcjonowanie rynku wewnętrznego w dziedzinie praw autorskich i pokrewnych, a zatem zawarta w art. 5 dyrektywy 2001/29 lista wyjątków i ograniczeń miał na celu zapewnienie tego prawidłowego funkcjonowania.
- 64 Ponadto, jak wynika z motywu 32 tej dyrektywy, państwa członkowskie są zobowiązane do stosowania tych wyjątków i ograniczeń w sposób spójny. Tymczasem wymóg spójności we wprowadzeniu w życie tych wyjątków i ograniczeń nie mógłby być spełniony, gdyby państwa członkowskie mogły przewidzieć takie wyjątki i ograniczenia poza wyjątkami i ograniczeniami wyraźnie przewidzianymi w dyrektywie 2001/29 (zob. podobnie wyrok z dnia 12 listopada 2015 r., Hewlett-Packard Belgium, C-572/13, EU:C:2015:750, pkt 38, 39), a Trybunał podkreślił już zresztą, że żaden przepis dyrektywy 2001/29 nie przewiduje możliwości rozszerzenia przez państwa członkowskie zakresu wspomnianych wyjątków lub ograniczeń (zob. podobnie wyrok z dnia 10 kwietnia 2014 r., ACI Adam i in., C-435/12, EU:C:2014:254, pkt 27).
- 65 W świetle powyższych rozważań na pytanie trzecie należy odpowiedzieć, że państwo członkowskie nie może ustanowić w swoim prawie krajowym wyjątku lub ograniczenia w odniesieniu do przewidzianego w art. 2 lit. c) dyrektywy 2001/29 prawa producenta fonogramów innego niż wyjątki lub ograniczenia przewidziane w art. 5 tej dyrektywy.

W przedmiocie pytania czwartego

- 66 Poprzez pytanie czwarte, dotyczące przypadku, w którym stwierdzone zostałyby naruszenie przewidzianego w art. 2 lit. c) dyrektywy 2001/29 wyłącznego prawa producenta fonogramów do zwielokrotniania, sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 5 ust. 3 lit. d) tej dyrektywy należy interpretować w ten sposób, że pojęcie „cytowania”, o którym mowa w tym przepisie, obejmuje sytuację, w której nie jest możliwe zidentyfikowanie utworu, którego dotyczy dane cytowanie.
- 67 Zgodnie z art. 5 ust. 3 lit. d) dyrektywy 2001/29 państwa członkowskie mogą przewidzieć wyjątki lub ograniczenia w odniesieniu do praw wyłącznych do zwielokrotniania i publicznego udostępniania utworów, o których mowa w art. 2 i 3 tej dyrektywy, w przypadku gdy chodzi o cytowanie dokonane na przykład w celach krytyki lub recenzji, o ile dotyczy ono utworu lub innego przedmiotu objętego ochroną, który został już zgodnie z prawem podany do publicznej wiadomości, jeśli zostanie podane źródło, łącznie z nazwiskiem autora, poza przypadkami, w których okaże się to niemożliwe, oraz jeśli korzystanie odbywa się zgodnie z uczciwymi praktykami i w rozmiarze usprawiedliwionym przez szczególny cel.
- 68 Na wstępie należy stwierdzić, podobnie jak rzecznik generalny w pkt 62 i 63 opinii, że w świetle brzmienia art. 5 ust. 3 lit. d) dyrektywy 2001/29, który odnosi się do „utworu lub innego przedmiotu objętego ochroną”, przewidziany w tym przepisie wyjątek lub ograniczenie może mieć zastosowanie do korzystania z chronionego utworu muzycznego, o ile spełnione są przewidziane w tym przepisie przesłanki.

- 69 W szczególności art. 5 ust. 3 lit. d) dyrektywy 2001/29 wymaga dla celów jego stosowania, jak przypomniano w pkt 67 niniejszego wyroku, aby rozpatrywane korzystanie odbywało się „zgodnie z uczciwymi praktykami i w rozmiarze uzasadnionym przez zamierzony cel”, co oznacza, że dane korzystanie w celach cytowania nie może wykraczać poza to, co jest konieczne do osiągnięcia celu zamierzonego przez dane cytowanie.
- 70 Wobec braku w dyrektywie 2001/29 jakiejkolwiek definicji „cytowania” określenia znaczenia i zakresu tego słowa należy w myśl przypomnianego w pkt 28 niniejszego wyroku utrwalonego orzecznictwa Trybunału dokonać zgodnie ze zwykłym znaczeniem tego słowa w języku potocznym, przy jednoczesnym uwzględnieniu kontekstu, w jakim zostało ono użyte, i celów uregulowania, którego jest częścią.
- 71 Co się tyczy zwyczajowego znaczenia pojęcia „cytowania” w języku potocznym należy zauważyć, że cechami charakterystycznymi cytowania są wykorzystanie przez użytkownika, który nie jest jego autorem, utworu lub, bardziej ogólnie, fragmentu utworu celem zilustrowania wypowiedzi, obronienia opinii lub także umożliwienia konfrontacji intelektualnej między tym utworem a wypowiedziami wspomnianego użytkownika, przy czym użytkownik utworu chronionego, który zamierza powołać się na wyjątek dotyczący cytowania, powinien mieć na celu, jak zauważył rzecznik generalny w pkt 64 opinii, nawiązanie dialogu ze wspomnianym utworem.
- 72 W szczególności w przypadku gdy twórca nowego utworu muzycznego wykorzystuje próbkę dźwiękową pobraną z fonogramu (sample) i rozpoznawalną dla ucha w tym nowym utworze, wykorzystanie tej próbki dźwiękowej może, w zależności od okoliczności danego przypadku, stanowić „cytowanie” w myśl art. 5 ust. 3 lit. d) dyrektywy 2001/29 w świetle art. 13 karty, o ile wspomniane wykorzystanie ma na celu nawiązanie dialogu z utworem, z którego próbka została pobrana, w rozumieniu wskazanym w pkt 71 niniejszego wyroku oraz o ile spełnione są przesłanki przewidziane we wspomnianym art. 5 ust. 3 lit. d).
- 73 Jednakże, jak podkreślił rzecznik generalny w pkt 65 opinii, nie można mówić o nawiązaniu tego rodzaju dialogu, w przypadku gdy nie można zidentyfikować danego utworu poprzez dane cytowanie.
- 74 W świetle powyższych rozważań na pytanie czwarte należy odpowiedzieć, że art. 5 ust. 3 lit. d) dyrektywy 2001/29 należy interpretować w ten sposób, że pojęcie „cytowania”, o którym mowa w tym przepisie, nie obejmuje sytuacji, w której niemożliwe jest zidentyfikowanie danego utworu poprzez rozpatrywany cytat.

W przedmiocie pytania piątego

- 75 Na wstępie należy zauważyć, jak wynika z pkt 24 niniejszego wyroku, że pytanie piąte wpisuje się w szczególności w ramy stosowania przez sąd odsyłający, do celów rozstrzygnięcia sporu w postępowaniu głównym, art. 2 lit. c) i art. 5 ust. 3 lit. d) dyrektywy 2001/29, a także art. 9 ust. 1 lit. b) i art. 10 ust. 2 akapit pierwszy dyrektywy 2006/115.
- 76 W tym kontekście sąd odsyłający zastanawia się, czy te przepisy prawa Unii pozostawiają państwom członkowskim zakres swobody przy ich transpozycji, ponieważ zgodnie z orzecznictwem Bundesverfassungsgericht (federalnego trybunału konstytucyjnego) przepisy prawa krajowego, które dokonują transpozycji dyrektywy Unii, należy oceniać zasadniczo nie w świetle praw podstawowych gwarantowanych przez ustawę zasadniczą Republiki Federalnej Niemiec, lecz wyłącznie w świetle praw podstawowych gwarantowanych przez prawo Unii, skoro dyrektywa ta nie pozostawia państwom członkowskim żadnego zakresu swobody przy jej transpozycji.

- 77 W świetle odpowiedzi udzielonej na pytania drugie i czwarte należy stwierdzić, że poprzez pytanie piąte sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 2 lit. c) dyrektywy 2001/29 należy interpretować w ten sposób, że stanowi on środek pełnej harmonizacji.
- 78 W tym zakresie należy przypomnieć, że na mocy zasady pierwszeństwa prawa Unii, która jest istotną cechą porządku prawnego Unii, okoliczność powoływania się przez państwo członkowskie na przepisy prawa krajowego, nawet rangi konstytucyjnej, nie może mieć wpływu na skuteczność prawa Unii na terytorium tego państwa (wyrok z dnia 26 lutego 2013 r., Melloni, C-399/11, EU:C:2013:107, pkt 59).
- 79 W tej kwestii należy zauważyć, że skoro transpozycja dyrektywy przez państwa członkowskie stanowi w każdym wypadku sytuację określoną w art. 51 karty, w której państwa członkowskie wdrażają prawo Unii, to przewidziany przez kartę poziom ochrony praw podstawowych powinien być osiągnięty przy dokonywaniu takiej transpozycji, niezależnie od zakresu swobody, jakim dysponują państwa członkowskie przy dokonywaniu tej transpozycji.
- 80 Jednakże gdy – w sytuacji, w której działanie państw członkowskich nie jest w pełni określone przepisami prawa Unii – przepis prawa krajowego lub działanie organów krajowych stanowi akt stosowania prawa Unii w rozumieniu art. 51 ust. 1 karty, organy i sądy krajowe są uprawnione do stosowania krajowych standardów ochrony praw podstawowych, o ile zastosowanie owych standardów nie podważa poziomu ochrony wynikającego z karty stosownie do wykładni Trybunału ani pierwszeństwa, jednolitości i skuteczności prawa Unii (wyroki: z dnia 26 lutego 2013 r., Melloni, C-399/11, EU:C:2013:107, pkt 60; z dnia 26 lutego 2013 r., Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, pkt 29).
- 81 W związku z tym zgodne z prawem Unii jest, aby sądy i organy krajowe uzależniły to stosowanie od wskazanej przez sąd odsyłający okoliczności, czy przepisy dyrektywy „pozostawiają [...] pewien zakres swobody przy ich transpozycji do prawa krajowego”, pod warunkiem że okoliczność ta jest rozumiana w ten sposób, że odnosi się ona do stopnia harmonizacji dokonanej przez wspomniane przepisy, przy czym takie stosowanie jest możliwe tylko w takim zakresie, w jakim przepisy te nie prowadzą do pełnej harmonizacji.
- 82 W niniejszym przypadku należy zaznaczyć, że celem dyrektywy 2001/29 jest zharmonizowanie jedynie niektórych aspektów prawa autorskiego i praw pokrewnych, przy czym niektóre z jej przepisów ukazują ponadto wolę prawodawcy Unii, aby państwom członkowskim przyznać margines swobody przy wdrażaniu tego aktu (zob. podobnie wyrok z dnia 5 marca 2015 r., Copydan Båndkopi, C-463/12, EU:C:2015:144, pkt 57).
- 83 W odniesieniu do wyłącznego prawa podmiotów praw autorskich, o którym mowa w art. 2 lit. c) dyrektywy 2001/29, w pkt 27 niniejszego wyroku przypomniano, że zgodnie z tym przepisem państwa członkowskie przewidują wyłączne prawo zezwalania na „bezpośrednie[...] lub pośrednie[...], tymczasowe[...] lub stałe[...] zwielokrotniani[e] utworu, przy wykorzystaniu wszelkich środków i w jakiegokolwiek formie, w całości lub częściowo” lub zabraniać takiego zwielokrotniania wobec producentów fonogramów w odniesieniu do ich fonogramów.
- 84 Tak więc wspomniany przepis definiuje w sposób jednoznaczny przysługujące producentom fonogramów w Unii wyłączne prawo do zwielokrotniania. Przepis ten nie zawiera zresztą żadnej przesłanki ani nie jest uzależniony, w zakresie jego wykonania lub skutków, od wydania jakiegokolwiek aktu.
- 85 Z powyższego wynika, że art. 2 lit. c) dyrektywy 2001/29 stanowi środek pełnej harmonizacji materialnej treści prawa, o którym jest mowa w tym artykule (zob. analogicznie w odniesieniu do wyłącznego prawa właściciela unijnego znaku towarowego wyroki: z dnia 20 listopada 2001 r., Zino Davidoff i Levi Strauss, od C-414/99 do C-416/99, EU:C:2001:617, pkt 39; a także z dnia 12 listopada 2002 r., Arsenal Football Club, C-206/01, EU:C:2002:651, pkt 43).

- 86 W świetle powyższych rozważań na pytanie piąte należy odpowiedzieć, że art. 2 lit. c) dyrektywy 2001/29 należy interpretować w ten sposób, że stanowi on środek pełnej harmonizacji materialnej treści prawa, o którym jest mowa w tym artykule.

W przedmiocie kosztów

- 87 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (wielka izba) orzeka, co następuje:

- 1) Artykuł 2 lit. c) dyrektywy 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym w świetle Karty praw podstawowych Unii Europejskiej należy interpretować w ten sposób, że przyznane w tym przepisie na rzecz producenta fonogramów wyłączenie do zezwalania na zwielokrotnianie lub zakazywania zwielokrotniania jego fonogramu umożliwia mu sprzeciwienie się wykorzystaniu przez osobę trzecią próbki dźwiękowej, nawet bardzo krótkiej, pobranej z jego fonogramu w celu włączenia tej próbki do innego fonogramu, chyba że próbka ta zostanie na nim zamieszczona w zmienionej i nierozpoznawalnej dla ucha postaci.
- 2) Artykuł 9 ust. 1 lit. b) dyrektywy 2006/115/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. w sprawie prawa najmu i użyczenia oraz niektórych praw pokrewnych prawu autorskiemu w zakresie własności intelektualnej należy interpretować w ten sposób, że fonogram, który zawiera próbki muzyczne przeniesione z innego fonogramu, nie stanowi „kopii” tego fonogramu w rozumieniu tego przepisu, ponieważ nie obejmuje on całości lub istotnej części tego fonogramu.
- 3) Państwo członkowskie nie może ustanowić w swoim prawie krajowym wyjątku lub ograniczenia w odniesieniu do przewidzianego w art. 2 lit. c) dyrektywy 2001/29 prawa producenta fonogramów innego niż wyjątki lub ograniczenia przewidziane w art. 5 tej dyrektywy.
- 4) Artykuł 5 ust. 3 lit. d) dyrektywy 2001/29 należy interpretować w ten sposób, że pojęcie „cytowania”, o którym mowa w tym przepisie, nie obejmuje sytuacji, w której niemożliwe jest zidentyfikowanie danego utworu poprzez rozpatrywany cytat.
- 5) Artykuł 2 lit. c) dyrektywy 2001/29 należy interpretować w ten sposób, że stanowi on środek pełnej harmonizacji materialnej treści prawa, o którym jest mowa w tym artykule.

Podpisy